

İspanya'daki şato çöktü!

Sungur Savran

İngiliz *The Economist* dergisinin “yılın en önemli seçimi” olarak andığı seçimler sona erdi. Erdoğan bir kez daha yüzde 52 ile kazandı. Kılıçdaroğlu yüzde 48’de kaldı. Buna, mesela *Hürriyet* gazetesinin yaptığı gibi, hemen “zafer” adını takmak olsa olsa Erdoğan’a yaranmak, yeni ihaleler alabilmek, hiç olmazsa onun gadrine uğramamak için yapılmış olabilir. Ne “zafer”i? Erdoğan Gezi’den sonra hiçbir seçimde (1 Kasım 2015 “hayalet seçim”i dışında), büyük bir oy üstünlüğü sağlayabilmiş değil. Hele bu seçimde Türkiye seçmeni orta yerinden bölündü. (Bu yazıda Erdoğan ve Kılıçdaroğlu’nun adları çok sık geçeceği için birini RTE ötekini KK olarak kısaltacağız.)

Anlaşılan kimsede, birinci tur sonrası su yüzüne çıkan 20 bin dolayındaki tuhaf sandık (yüzde yüz ya da daha yüksek katılım oranı, Erdoğan ya da MHP’ye yüzde yüz oy vb.) türü seçim hilesi kokan durumların sonucu değiştirebileceği izlenimi yok ki bu sefer galiba itiraz bile yapılmadı ve YSK Erdoğan’ın cumhurbaşkanlığını resmen ilan etti (1 Haziran 2023). Ama seçimin hileli olmaması meşru olması anlamına gelmiyor! RTE’nin cumhurbaşkanlığı **yasaya aykırıdır ve gayrimeşrudur**. Anayasa hükmü açıktır: “Bir kimse en fazla iki defa Cumhurbaşkanı seçilebilir” (Madde 101). YSK Erdoğan’ın adaylığını kabul etmekle ağır suç işlemiştir. Gelecekte halkın yargısı bunun hesabını soracaktır. Kitleler harekete geçtiğinde, özellikle işçi sınıfının mücadelesi yükseldiğinde, bu meşruiyet ve yasallık sorununu Erdoğan’ın önüne getirmek sosyalistlerin görevidir.

“Türkiye tarihinin en önemli seçimi”

Ana akım medyada her eğilimden yorumcu *The Economist*’ten de ileri giderek bu seçimlerin “Türkiye tarihinin en önemli seçimleri” olduğunu ileri sürdü. Maale-

sef bu konuda sosyalist solun aydınları da onlardan aşağı kalmadı. Bu bağlantı çok sık dile getirilmese de bunun bir nedeni muhtemelen bu yılın cumhuriyetin kuruluşunun 100. yıldönümü olmasıydı. AKP'nin iktidara gelmesinden beri ideolojik alanda cumhuriyet konusunda iki taraf arasındaki farklılıklar iyice su yüzüne çıkmış bulunuyor. Örneğin 29 Ekim'e doğru yapılacak kutlamalarda muhalefet laikliğin, "muasır medeniyet seviyesi"nin, "Atatürk devrimleri" olarak anılan her şeyin, bu konulara değer veren bir hükümetin başta olduğu bir ortamda vurgulanmasını açıkça tercih ederdi. Devlet televizyonu TRT, bütün bu fikirlerin aktarma kayışı haline getirilebilirdi. Şimdi ise tam tersi olacak. Bu anlamda, seçimin kazanılması ile kaybedilmesi arasındaki farkın bir boyutu, cumhuriyetin gündeme getirdiği birçok ideolojik sorun üzerine tartışmaya kimin birkaç adım ileride başlayacağı meselesiydi.

Ama açıkça öne sürülen gerekçe başkaydı. İddiaya göre, AKP'nin yirmi yıl boyunca süren "karşı-devrimci" iktidarından sonra nihayet ilk kez KK tarafından onu yenilgiye uğratabilecek gerçekçi bir strateji tasarlanmıştı. Bu stratejiyi aşağıda ayrıntılı olarak tartışacağız. Şimdilik sadece şu kadarını söyleyelim: Bu seçimlerin daha öncekilerden birçok kamuoyu yoklamasının KK'nu önde göstermesi dışında hiçbir farkı yoktu. Biz, kurulan ittifakı istibdaddan kurtulmak açısından gerçekçi olarak görmediğimizden, ayrıca işçi sınıfının ve ezilen kitlelerin (Kürtler, Aleviler, kadınlar ve diğerleri) çıkarları açısından düpedüz zararlı gördüğümüz için, ne öncesinde büyük bir umut, ne de sonrasında derin bir hüznü duymuş değiliz.

Ancak bu konuya geçmeden önce bugün var olan rejimin karakteri üzerine bazı gözlemler yapmak gerekiyor.

Rejimin karakteri

Türkiye'nin sol aydınlık topluluğu son dönemde AKP'nin ve sadık ortağı MHP'nin birlikte inşa ettiği rejim karşısında, açık konuşalım, dağıldı. Geçmişte Marksist teori konusunda çok özenli davranan bazı düşünürler son derecede yüzeysel birtakım argümanlara yaslanarak kurulan rejimin faşist olduğunu iddia ediyor. Bu tespitin günümüz Türkiye'sine nasıl uyduğunu anlamak mümkün değil. Her türlü muhalefet, büyük baskı altında da olsa varlığını sürdürüyor. Medyanın büyük bölümü iktidarın eline geçmiş olsa da, muhalif basına ağır baskılar uygulanıyor olsa da hükümete ve "tek adam" diye anılan, hatta "diktatör" olarak nitelenen RTE'ye zaman zaman aşırı derecede sert eleştiriler yapılabiliyor. Hükümet partisinin kendi elinde işçi ve kamu emekçisi statüsünde çalışan emekçiler için birer sendika konfederasyonu var; en büyük işçi konfederasyonu, yöneticileri aracılığıyla hükümete sadık bir çizgide yürüyor; ama muhalif sendikalar da var ve bazen ciddi sınıf mücadeleleri patlak veriyor, bütün engellemelere rağmen sürüp gidebiliyor. Bu durumun faşizmden ne kadar farklı bir tablo olduğunu bilmek için allame-i cihan olmak gerekmiyor.

Bu o kadar açık ki, itirazları karşılamak için "süreç olarak faşizm" diye yeni bir kavram yaratılıyor. Yani faşizm henüz iktidarda değil ama oraya doğru yürüyor. Ama "süreç" ile nesnel devlet yapıları farklı olduğu sürece, bu bize Marksist

teorinin esas amacı olan pratiğe yol gösterme bakımından ışık tutmuyor. Bazıları “ikili devlet” teorileştirmesine başvuruyor. Oysa bu teorinin kendi başına çok ciddi sorunları olması bir yana, mucidi bunu Hitler Almanya'sı için öne sürdüğüne göre, o devletle bu devletin nasıl olup da aynı teori ile açıklanacağı sorusu doğuyor. Öte yandan, Türkiye devleti her dönemde yasaların söylediği ile devlet güçlerinin yaptığı arasında bir bölünme yaşamıştır ve bu ampirik olarak kanıtlanabilir. Yani neresinden baksanız bunun da elle tutulacak hali yok.¹

Şöyle özetleyelim: Sol aydınların çoğunluğu dönüp dolaşır rejimin faşizm olduğuna dair bir efsaneye yatkın görünüyorlar. Neden? Çünkü sosyalistler açısından bu, her türden aşâğılık, rezil, sabıkalı, karanlık siyasi karakterlerle ve hareketlerle işbirliği yapılmasını gerekçelendirecek sanılıyor! Mesela bu sefer Türkiye solunda her zaman tartışmalı olmuş olagelen CHP ile ittifak, daha doğrusu onun kuyruğuna takılmakla sınırlı değil. Ne demek istediğimizi anlatabilmek için bir karşılaştırma yapabilmek amacıyla 1977 seçimlerini hatırlatalım. O zaman faşistler sadece Milliyetçi Cephe hükümetlerinde iktidar ortağı değildi; her gün sokakta solun devrimci militanlarını katlediyor, sendikacılara, aydınlara, gazetecilere vb. sık sık suikastlar düzenliyorlardı. 1977 seçimleri geldiğinde işte durum buydu. Bu ortamda solun çok önemli bir bölümü, en başta da Şefik Hüsnü mirasıyla yürüyen tarihî Türkiye Komünist Partisi (TKP) (bugün aynı adı taşıyan parti ile örgütsel bakımdan en ufak bir bağı yoktur) “faşizmi yenilgiye uğratmak” gerekçesiyle Ecevit CHP'sine oy çağrısı yapacaktı. Sadece TKP de değil. Solun devrimci geleneklerinden gelen hareketler de zaten illegal yapılar üzerinden yürümeyi seçtikleri için parlamenter alanda mücadele olanağını kısıtlamış olduklarından dolayı Ecevit'e oy çağrısı yaptılar. Gerçi bunun istisnaları yaşandı. Kahramanmaraş'ta Halkın Kurtuluşu'nun göstermek istediği aday CHP tarafından reddedilince seçime bağımsız girdi. Daha önemli istisna Kürt halkının özgürleşmesi için mücadele eden örgütlerde görülüyordu. Başta Diyarbakır olmak üzere Kürt illerinde çok sayıda bağımsız aday seçime giriyor, bazıları başarılı bir performans sergiliyordu. (1979 seçimlerinde Türk solu da CHP'den büyük ölçüde kopacaktı. Kürt solunda zaten güçlü olan eğilim ise çok daha yükseliyordu.)

Durumu özetleyerek ilerleyelim: faşist hareketin stratejik yaklaşımı sonucunda doğmuş olan bir örtülü iç savaş durumu; bu iç savaşın müsebbibi MHP iktidar ortağı; iktidarın en güçlü şahsiyeti, Milliyetçi Cephe hükümetlerinin baş mimarı Süleyman Demirel açık seçik bütün verilere rağmen “bana sağcılar cinayet işliyor dedirtemezsiniz” diyor; başta “işçi sınıfımızın uğruna ardıcıl² mücadele vermekte olan” TKP, Türkiye solunun ezici çoğunluğunu oluşturan sayısız devrimci hareket-

1 Bu konuyu bir yazımızda ayrıntılı olarak ele almıştık. Bkz. Sungur Savran, “Fütuhât, İstibdad, Hilafet: AKP Döneminde Toplumsal Mücadeleler ve Devlet”, *Devrimci Marksizm*, sayı 47-48, Yaz-Sonbahar 2021.

2 Burada bir alay olduğunu okur sezinemeyebilir. Tarihî TKP o kadar uzun süre boyunca el diyarında bir mülteci partisi olmuştu ki Anadolu Türkçesinde hiç kullanılmayan ya da artık uzun süredir kullanılmamakta olan sözcükleri sık sık kullanırdı. 1970'li yıllarda güçlü bir işçi partisi haline geldikten sonra bile bunları kullanmaya devam etti. Anlaşılan hiç sürgüne çıkmamış olanlar, üst düzey yöneticileri bu kelimelerin Türkiye Türkçesinde kullanılmadığı konusunda parti disiplini dolayısıyla uyaramıyordu. “Ardıcıl” da bu kategoriden, Azerbaycan Türkçesi kökenli bir sözcüktür. “Ardı ardına, aralıksız” gibi anlamlarda kullanılıyor.

ler veya reformist partiler (TSİP vb.) CHP'ye oy çağrısı yapıyor. Ama iki büyük hareket, Behice Boran'ın Türkiye İşçi Partisi (TİP) ve THKP-C geleneğinden gelerek aynı geleneğin diğer akımlarından proleter sosyalizmi vurgusuyla ayrılmış olan Kurtuluş hareketi sosyalistlerin seçimlere kendi adına girmesini savunuyor! (Devrimci Marksistler o dönemde henüz yeni yeni örgütleniyordu. Biz kişisel olarak içinde çalıştığımız sendikal ortamda TİP ve Kurtuluş temsilcileriyle işbirliği yaptık.)

Şimdi bugünkü TİP'e sormak gerekir: Siz 15 milletvekili dönemi için TİP'e (birinci TİP), 1970'li yılların sonlarında gittikçe artan baskılara karşı onurlu duruşu nedeniyle Behice Boran'a (ikinci TİP) sahip çıkıyorsunuz. Bugün, rejimin tek anlamlı görevi olan cumhurbaşkanı seçiminde aldığınız tavır o gün Behice Boran ve arkadaşlarının tutumu ile taban tabana zıt değil mi? Her ne kadar örgütsel anlamda o dönemin partisi ile (bir önderinizin geçmişte o partinin militanı olması dışında) hiçbir örgütsel bağınız yoksa da, adını aldığınız partinin geçmiş mirasını hiç değerlendirmemiş olamazsınız. Yoksa televizyonlara çıkıp oy yüzdeleri ve milletvekili sayısı üzerinden karşılaştırmalar yapmazdınız. İnsan merak ediyor: Bu konuyu tartışmamış olabilir misiniz? Sizce Behice Boran CHP'ye destek vermemekle solu bölmüş müydü 1977'de? Tartışmanız böyle mi sonuçlandı? Sizin hareketiniz Behice Boran'ın bile sol bularak partiden ihraç ettiği kadroların mirasıyla kurulmuştur. Boran'ın daha solundan gelip onun daha sağına geçerken hangi politik argümana yaslandığınızı bize de anlatır mısınız?

Şimdi herkese yeniden hatırlatalım: 1970'li yılların CHP'si, Milliyetçi Cephe denilen gerici partiler blokuna karşı seçime yalnız giriyordu. Yanında Ahmet Davutoğlu, Ali Babacan, Müsavat Dervişoğlu veya Koray Aydın, Sivas eski Belediye Başkanı Temel Karamollaoğlu türünden ortaklar, müttefikler yoktu! Boran CHP'yi buna rağmen desteklemedi! Üstelik CHP tarihinin en solda olduğu anda, "Karaoğlan" Ecevit'in "Toprak işleyenin, su kullananın!" dediği dönemde.

Yani bugünün koşulları o günden daha vahim olarak görülse bile (ki biz öyle düşünmüyoruz) o günün koşulları da yeterince ağırdı. Ama seçilen yol farklı oldu.

Millet İttifakı'nın içindeki gerici güçlerden söz edildiğinde kimse "biz sadece KK'na destek verdik" demeye kalkmasın. Açıkça anlattık durumu: KK, ikisi faşist, üçü İslamcı, biri Menderesçi, biri de eyyamcı, yedi ayrı gardiyanın tutsağıydı.³ Davutoğlu bas bas bağırıyordu, "Bütün kararları birlikte alacağız" diye. CHP bile değil desteklenen odak, bir kirli çıkı!

İşte Türkiye aydınlar topluluğunun Marksizmin abecesine aykırı şekilde rejimi "faşist" ilan etmesi bundan dolayı idi. Bu bizi işin öteki yanına getiriyor. Bu nasıl Marksizmdir? Hangi Marksizm bir rejime "faşist" der ve ardından onu parlamenter yoldan, tek bir seçimle devirmeye girişir? Hem de bunu gerici bir burjuva koalisyonunun başaracağını umarak?

Saniyoruz genel bir anlamda ne kadar büyük bir sefalet içinde yaşamakta olduğumuz anlaşılıyor. Şimdi KK'nun büyük stratejisinin daha ayrıntılı bir incelemesine geçebiliriz.

3 Sungur Savran, "Yedi Kocalı Hürmüz", *Gerçek* gazetesi, sayı 162, Mart 2023, <https://gercekgazetesi1.net/politika/yedi-kocali-hurmuz>.

Taş üstüne taş inşa edilen bir muhalefet

2014'te Ekmeleddin İhsanoğlu ve 2018'de Muharrem İnce taktikleriyle son derecede başarısız kalan, üstelik sonradan şişeden çıkan cinle başı belaya girer gibi İnce'den kurtulamayan KK, 2015'ten sonra Bahçeli'nin RTE ile etle tırnak haline gelmesi üzerine faşist hareketin bir süre sonra ikiye bölünmesinde büyük bir ışık gördü. İyi Parti'nin yükselişi KK için AKP-MHP ittifakını yenilgiye uğratmak amacıyla kurulacak bir ittifak fikrine zemin yaratıyordu. Millet İttifakı böyle doğdu. Tam faşistlerin faşistlerden kopuşunun ürünü olan bu parti ile solda birçok insanın "faşist" olarak gördüğü bir hükümete karşı bu ortaklık kurulurken AKP'den bazı kopuşların ürünü olan iki yeni parti ortaya çıkıyordu. Bunlar büyük ölçüde siyaset dünyasında ayrıcalıklı birer yere sahip iki liderin RTE'ye karşı yeniden siyasete girişinin enstrümanı olarak kurulmuştu. Ali Babacan ile Ahmet Davutoğlu'nun geçmiş siyasi hayatına kısaca bakmak ne tür partilerden söz ettiğimizi anlamak açısından son derecede önemli.

Ali Babacan tam **13 yıl boyunca** (2002-2015) RTE'nin ekonomiden sorumlu sağ kolu olan bir bakan ve daha sonra başbakan yardımcısı idi. Babacan'ın Türkiye ekonomisinin emperyalist sermayenin emrine verilmesinde büyük bir rol oynadığını söylemek abartma olmaz. Londra finans merkezi City'nin "Türkiye'deki adamı" idi. Aynı dönemde Türkiye işçi sınıfının onlarca yıllık mücadelesiyle kazandığı mevzilerin adım adım sökülüp alınmasında büyük başarısı vardır. Yani bir bakıma, Babacan, 2001 krizi dolayısıyla emperyalizmin (İMF-Dünya Bankası, yani Bretton-Woods sisteminin) Türkiye'yi terbiye etmeye yolladığı Kemal Derviş'in müte deyin varisiydi.

Ahmet Davutoğlu'nun siyasette ilk görevi dışişleri bakanlığına danışmanlıktı. 2011'de dışişleri bakanlığına terfi etti. 2014'te Erdoğan cumhurbaşkanı olunca başbakanlığı devraldı. Kişisel tarihinin en önemli uğrağı tartışmasız 2015'te 7 Haziran ve 1 Kasım seçimleri arasında başbakan olarak görev yapıyor olmasıdır. Bu, 15 Temmuz Suruç katliamından başlayıp Kürt illerindeki "hendek savaşları" olarak bilinen çatışmalara, oradan 10 Ekim Ankara Gar katliamına uzanan, hesabı daha verilmemiş cinayetlerin dönemidir. Daha genel olarak diyebiliriz ki şayet yeni-Osmanlıcılık olarak bilinen bir strateji bir zamanlar olduysa, bunun mucidi, bir bakıma Erdoğan'ın Kissinger'ı olan Davutoğlu olmuştur.

Bu iki liderin partilerine bir de Erbakan'ın artık can çekişmekte olan son partisi Saadet'i ve Menderes'in canını çoktan yitirmiş partisi olan Demokrat Parti'yi ekleyin, işte size Altılı Masa, yani RTE'yi yenecek Büyük İttifak! Altılı Masa, gelişmesi içinde nasıl olduğunu kimsenin fark etmediği ve önemsemediği biçimde Millet İttifakı'na dönüşecekti (seçime bir "Masa" ile girilmesi tuhaf olurdu sonuç olarak, "İttifak" biraz daha şık duruyordu). Ama bu dönüşümün gerçek anlamını kimse düşünmedi, konuşmadı. Bir bakıma Altılı Masa Millet İttifakı'na dönüştüğünde gücü aynı kalmıştı, çünkü Millet İttifakı'nda herhangi bir kitle (dolayısıyla oy) gücü olan sadece iki parti vardı: CHP ve İyi Parti, yani Altılı Masa'dan önceki Millet İttifakı. O zaman insanın aklına Marx'ın "hayali sermaye" kategorisi geliyor. Borsada büyüyen sermayeye Marx "hayali sermaye" der çünkü bu büyümenin gerçek dünya-

daki değerlerin artışından bağımsız bir hareketi vardır. Yani gerçek değil hayalidir. Bir gecede çökebilir. İşte Altılı Masa da bu anlamda belirli bir gerçek gücü olan eski “Millet İttifakı”ndan farklı olarak “hayali Millet İttifakı” idi. Seçim geldiğinde bu gerçek en çıplak biçimiyle ortaya çıktı. Yeni dörtlü çetenin Millet İttifakı’na hemen hemen hiçbir katkısı olmadı. Buna karşılık, CHP listelerinden onun milletvekilleri seçildi. Yani katkı bir yana, aldı götürdü!

Bu Altılı Masa’ya, burjuva politikası çerçevesinde Kürt hareketinin bütünüyle vebalı olarak görülmesi dolayısıyla HDP (ve onun etrafında oluşmuş olan Emek ve Özgürlük İttifakı) **dışarıdan** eklendi.

Birinci turun aritmetiği son derecede açıktır (vereceğimiz sayıların hepsi yaklaşık elbette). Genel seçimlerde CHP yüzde 25, İyi Parti yüzde 10, Emek ve Özgürlük İttifakı yine yüzde 10 aldı. Bunları ekleyin, KK’nun cumhurbaşkanı seçimindeki oyuna ulaşırsınız! Altılı Masa’nın geri kalan partilerinin, o anlı şanlı başbakan ve başbakan yardımcılarının oyu nerede? Nasreddin Hoca’nın kedi-ciğer hikâyesindeki gibi yok, yok, yok! Şayet il il oylar geçmiş CHP oylarıyla karşılaştırılır ve bu partilerin oylarının güçlü olacağı öngörülen illerde CHP oylarında bir artış olduğu gösterilirse elbette bu söylenen gözden geçirilir. Ama o zamana kadar burada söyleneni doğru kabul etmek gerekir. Buna karşılık, aritmetiğin karşı kefesinde, bu partilerin CHP listelerinden seçilmiş 40’a yakın milletvekili var. Seçmen yok, seçilen var! Gerçekten yüksek zekâ ürünü bir strateji!

Bataklıkta inşa edilmiş bir muhalefet ittifakı

Partimiz DİP aylardır Millet İttifakı’nın yani Altılı Masa’nın çelişkilerini teşhir ediyor, Kürt hareketi ile sosyalist solun bu ittifak karşısındaki hatalı tutumlarını ortaya koyuyor. Yani burada yapmakta olduğumuz eleştiriler her şey olup bittikten sonra yapılmıyor. KK’nun stratejisinin ne gerçekçi ne de emekçi halk açısından hayırlı olduğu kanısını taşıyorsak bunun güçlü gerekçeleri var. Soyut konuşmuyoruz. Eleştirilerimiz gerçek hayatın olgularına dayanıyor.

Aşağıda iyi anlatabilmek amacıyla eleştirilerimizin her birini ayrı bir kalem olarak ele alacağız. Bu aşamada sadece Millet İttifakı’nın zaaf ve sorunlarına değineceğiz. Sosyalist hareketin stratejisine ve taktiklerine ilişkin eleştirilerimizi daha sonra ayrıca ele alacağız.

1. Millet İttifakı “ilerici” denebilecek bir güç bile değildir. Önemi, Cumhuriyet İttifakı’nın gericiliğine dayandırılıyor. Ama Millet İttifakı’nın kendisi İslamcılık ile faşizmin ittifakı olmaktan başka nedir ki? Malumun ilamı: Millet İttifakı partilerinin yarısı İslamcıdır (üstelik ikisi AKP’den yeni kopmuştur ve bunlar **en ufak bir özleştirme yapmamışlardır**), partilerden biri de MHP’den kopmadır, bunlar düne kadar tarihî faşist partinin içinde görev yapan insanlardır. Panzehir, zehir ile aynı tözden imal edilmiştir!

2. CHP, ittifak içinde tarihinin belirli aşamalarında “burjuva ilerici” olarak nitelenebilecek bir mirası olan tek partidir. Bu yönde ileri sürülen yalınkat ve kolaycı nitelenelemelere katılmamakla, durumun çok daha çelişik ve karmaşık olduğunu düşünmekle birlikte, bunu bir varsayım olarak kabul etsek bile CHP’nin kendisininin

dahi hızla sağa doğru kaymakta olduğunun altını çizmek gerekir. KK'nun son zamanlarda ana kozlarından biri, faşist militanlara hitap ederek CHP'nin onlar için bu aşamada en iyi çatı olduğunu savunmak olmuştur. Sinan Ateş meselesini sadece bir hukuk sorunu olarak değil, iyi ülkücü/kötü ülkücü sorunu olarak ele almış, zaman zaman "CHP'li ülkücüler"den söz etmiştir. Millet İttifakı Türkiye politikasında sağ bir güç olarak sivrilmiş durumdadır. Şunu da vurgulamak gerekir: Millet İttifakı emperyalizm taraftarlığında çok daha açık sözlüdür. AKP ise çok daha kurnaz biçimde emperyalizm yanlısıdır!

3. İki tur arasında yapılan pazarlıkların en önemli gelişmesi, Millet İttifakı'nın sağ bir odak olduğunu bir kez daha teyit etmiş bulunuyor. KK, faşist Ümit Özdağ ile oturup pazarlık etmiş ve sonunda onunla bir protokol imzalamıştır. Bu protokol sadece halihazırda Türkiye'de bulunan milyonlarca sığınmacı ve göçmenin bir yıl içinde ülkeden kendi ülkesine iadesi türü ırkçı bir yönelişi değil, aynı zamanda Kürt sorununa ilişkin kayıym sisteminin devamını ve Kürt sorununun çözümü için Kürt hareketiyle müzakerelerin dışlanmasını öngören birtakım başka politikaları da anlaşmaya bağlıyor. Bu daha işin başı!

4. Millet İttifakı her tür krizde teyel yerlerinden sökülecek bir yamalı bohçadır. Bunu kanıtlamak için uzun uzadıya analizlere ihtiyaç yok. Mart başında Meral Akşener'in masayı terk ettiği üç gün her şeyi açık bir şekilde ortaya koyuyor. Akşener masadan neden ayrıldı? Çünkü İyi Parti'nin klasik faşist formasyondan gelen kadroları ve seçmen tabanının bir bölümü seçimlerde bir Alevi'ye oy vermeyi kabul edemiyordu. Bu deneyim söz konusu ittifakın ne kadar kırılğan olduğunu açıklıkla ortaya koymuyor mu? Akşener'in masaya dönmesini sağlayan, KK'nun başına gardiyan olarak verilen iki belediye başkanından birinin, Mansur Yavaş'ın, Ankara Büyükşehir Belediyesi'ne CHP'den başkan seçilmesine rağmen "ülkücü" geleneğe hâlâ bağlılığını ilan etmekte beis görmeyen kişiliğidir.

5. Bu "yamalı bohça" karakteri o kadar önemlidir ki, bir bakıma RTE'nin cumhurbaşkanı seçimini kazanmasına bu yol açmıştır. RTE'nin seçimden galibiyetle çıkmasının çeşitli nedenleri arasında bu hiç tartışılmıyor. Kılıçdaroğlu'nun kendi adaylığında ısrarı, İyi Parti'nin bir dizi örgütünün ve tabanının bir bölümünün Kılıçdaroğlu'na oy vermemesine yol açmış olmalıdır. Hatta daha ileri giderek Deva, Gelecek ve Saadet Partileri'nin kısıtlı seçmeninden bir bölümünün de bir Alevi'yi cumhurbaşkanı yapmaktan kaçınmış olduğunu düşünmemek için hiçbir neden yoktur. Öte yandan, Meral Akşener'in son dakikaya bırakılan aday seçimi esnasında masayı terk etmesi de Millet İttifakı'na güveni sarsmış olmalıdır. Hormonlu kamuoyu araştırmaları ile üstü örtülen bu gerçekler aslında ittifakın "yamalı bohça" karakterinin seçim kazandırıcı değil kaybettirici bir faktör olduğunu ortaya koyuyor.

Rakiplerini bölmekte müthiş usta olan RTE önümüzdeki dönemde muhtemelen Millet İttifakı'nı bölmek üzere deneme balonları uçuracaktır. Yakın gelecek bir dizi pazarlığa sahne olabilir. KK çok düşük ihtimalle seçimi kazanmış olsaydı bile, ittifak ortaklarıyla ilişkisi öylesine ince birer pamuk ipliğine bağlıydı ki, bölünme kaçınılmaz hale gelebilirdi. Şimdi üstelik RTE'nin elinde hükümetten pay kozu var. Bugün olmasa da gelecekte zamanı geldiğinde bunlar karşı tarafı bölmek için kullanılacak güçlü birer koz olacaktır.

İyi Parti kurmayları zaten ittifakın seçime özgü olduğunu, bu aşamada sona ermiş olduğunu söylediler bile.⁴ Ama sekiz ay sonra düzenlenecek yerel seçim için ittifakın yeniden gündeme gelmesi bal gibi düşünülebilir. Oysa Erdoğan'ın özellikle İstanbul'u alma konusunu neredeyse bir takıntı haline getirmiş olduğu ortada. Daha 28 Mayıs gecesi, seçim sonrası ilk konuşmasında dahi bunu derhal gündeme getirdi. Bu yüzden şimdiden pazarlıklar, olmazsa transferler başlayacaktır.

6. Millet İttifakı'nın programının esası "cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi" olarak anılan ucube sistemin yerine "güçlendirilmiş parlamenter sistem" adı verilen bir rejimi yerleştirmek. Biz DİP olarak yeni başkanlık sisteminin, günümüzün politik ve ekonomik çalkantılarla sarsılan dünya sistemi çerçevesinde Batıcı-laik kanat dâhil Türkiye burjuvazisinin tamamının çıkarlarına hitap ettiğini, dolayısıyla Millet İttifakı'nın da iktidara gelecek olsa bu rejimi benimseyeceğini vurguladık. Örnek olarak da, Fransa'da Charles de Gaulle'ün 1958'de kurduğu 5. Cumhuriyet'i başlangıçta "sürekli darbe" olarak niteleyen François Mitterrand'ın iktidara geldiğinde 14 yıl boyunca (1981-1995) bu rejimle devleti yönetmesini verdik.

Beklenen daha şimdiden oldu! Millet İttifakı'nın kurulmasının ilk heyecanı dindikten sonra fark edildi ki (a) İttifak'ın anayasa değişikliğini gerçekleştirecek çoğunluğa erişmesine olanak yoktu (tabii şimdi mecliste çoğunluğa bile olmadığı ortaya çıktı); (b) İttifak'ın mimarları, cumhurbaşkanı seçimini kazandığı takdirde, anayasanın RTE'ye tanıdığı bütün yetkileri KK'nun da kullanması olasılığından en ufak bir rahatsızlık duymuyorlar; (c) hatta, birinci turdan sonra ortaya çıktığı gibi KK'nun, seçildiği takdirde mecliste kendisine karşı olan bir çoğunluğa rağmen hükümet etmesi gerektiği için anayasanın cumhurbaşkanına meclisi boyunduruk altına almak için verdiği bütün yetkilerin kullanılmasına, eskiden şiddetle itiraz ettikleri halde şimdi evet diyorlar.

7. AKP'nin çok ileri gittiği, hatta yasaları çiğnediği durumlarda, Millet İttifakı unsurlarının, özel olarak da CHP'nin her defasında teslimiyet bayrağını çektiği biliniyor. Geçmişte başka yazılarımızda sayısız örnek verdik bu konuda. Burada ikişyle yetinelim. Yüksek Seçim Kurulu 2017 referandumunda seçimin orta yerinde, hiç kuşku yok ki RTE'den sâdır olan bir talimatla, kuralları değiştirerek mühürsüz zarfların da geçerli olacağına karar verdiğinde CHP sus pus oldu, bunu sineye çekti. RTE homurdanmalara karşı suçu itiraf etti: "Atı alan Üsküdar'ı geçti" dedi! Son seçimde RTE'nin anayasaya aykırı olarak üçüncü defa aday olmasına karşı da CHP ve Millet İttifakı'nın çok cılız bir tepki verdiği biliniyor.

8. Şimdi deniyor ki AKP seçimi zorbalıkla, şaibeli sandıklarla, yabancılara vandaşlık vererek kazandı. Bunların yanlış olduğunu söylemiyoruz. Biz de DİP olarak bu seçime "sopalı seçim" dedik. "Seçimin simgesi, Erzurum'da İmamoğlu mitinginde başı taşla yarıldığı için kanayan yavrudur" dedik.⁵ Bundan beteri de olabilirdi. Seçim öncesinde Süleyman Soylu'nun "darbe" açıklaması, "üzerinizde tepineceğiz" tehdidi, "gerekirse seçim sonuçlarını tanımayız"dan başka bir anlama gelebilir miydi? Erdoğan'ın kendisinin, Binali Yıldırım, Bekir Bozdağ ve diğerle-

4 *Cumhuriyet*, 2 Haziran 2023, s. 2.

5 "Devrimci İşçi Partisi 2023 Seçim Değerlendirmesi: Erdoğan'ın Zaferi Değil Düzen Muhalefetinin Sefaleti: Tek Yol Sınıf Siyaseti", 29 Mayıs 2023, <https://gercekgazetesi1.net/dip-bildirileri/devrimci-isci-partisi-2023-secim-degerlendirmesi-erdoganin-zaferi-degil-duzen>.

rinin de açıklamalarıyla halkı bu yönde hazırlamaya çalıştıkları açık değil miydi? AKP İstanbul İl Örgütü'nün seçime yakın bir tarihte İstanbul çapında bir gençlik yürüyüşünü *gece saatlerinde* düzenlemesinin bir seçim gecesi operasyonu için prova olduğu belli değil miydi?

Şimdi soruyoruz: Millet İttifakı böyle bir durumda ne yapacaktı ki halka bu yolun bizi istibdaddan kurtaracağını vadedip duruyordu? Karşınızdaki yasaların koyduğu sınırları tanımazken, o çerçevenin dışına çıkmaya hazırlanırken siz daha sandıkları bile koruyamıyorsanız, “AKP gençliği” seçim gecesi sokağa çıksaydı ne yapacaktınız? Vaadlerinizin altının boş olduğu açık değil midir?

9. KK'nun müthiş stratejisinin nasıl ters teptiğine değinmeden bitirmeyelim. Bugün mecliste İslamcı ve faşist partiler ile o kökenden gelen partilerin 400'den fazla milletvekili vardır. Bunun anlamı bu iki grup partinin halka gitmeye zahmet bile etmeden anayasayı değiştirebilecek güce kavuşmuş olmasıdır. Bu, doğrudan doğruya KK'nun büyük bir titizlikle inşa ettiği ittifak “sayesinde” böyle olmuştur. Bu 400 milletvekilinin 40'a yakını CHP listesinden meclise giren dört partinin milletvekilidir. Şimdi AKP kökenli iki parti ile Saadet (gayet doğal olarak) CHP'den ayrılarak İslamcı bir başka meclis grubu oluşturuyor. Teşekküller KK!

Sosyalist sol ve Kürt hareketi kaderlerini Millet İttifakı'na bağlıyor

Türkiye sosyalist solunun ezici çoğunluğunun yanı sıra Kürt hareketi de bu seçime ilişkin politikalarını Millet İttifakı'na tâbi kıldılar ve bunda sonuna kadar ısrar ettiler. Her şeyden önce burjuvazinin bir kanadına verilen bu desteğin ne kadar yaygın olduğunu görelim.

KK'nu destekleyenler arasında Kürt hareketinin yanı sıra üç ayrı grup sosyalist parti vardı. (a) Kürt hareketi KK'nu iki tur arasında Ümit Özdağ ile yaptığı yüz kızartıcı protokole rağmen sonuna kadar destekledi. (b) On yılı aşkın süredir HDP içinde çalışmakta olan bir dizi sosyalist grup ve parti bir ya da iki istisna ile HDP önderliğinin KK'nu her iki turda da destekleme kararına uydu. (c) Emek ve Özgürlük İttifakı saflarında HDP'nin yanı sıra yer alan altı sosyalist parti ve oluşum da KK'na destekte yalpalama göstermedi. (d) Sosyalist Güç Birliği'nde yer alan dört partiden yalnızca Türkiye Komünist Hareketi KK'na oy çağrısı yapmadı. Ama açıkça karşı tutum da belirtmedi. Sosyalist hareketin kendine özgü doğrultusunu vurguladı, kendilerine kulak veren kitleye örgütlenme çağrısı yaptı, ama o kadar. Nihayet, Trotskist grupların önemli bir bölümü de TİP listelerinden (seçilmeyecek yerlerde) aday oldu ya da doğrudan TİP'e katılarak örgütlenme çalışmalarının parçası haline geldi. Böylece, KK'na oy vermeyi de benimsemiş oldular.

Böyle olunca KK'na oy kullanılmasına karşı çıkan sadece bir avuç sosyalist oluşum kaldı. Hareketin büyük çoğunluğunun burjuvazinin kuyruğuna takılmasına karşı mücadele görevini layıkıyla yerine getiren ve bu yüzden sosyalist politikaya ilişkin bilincin çok düşük olduğu bu dönemde bilen bilmeyen birçok insanın saldırısına maruz kalan bir tek Devrimci İşçi Partisi oldu.

Şimdi KK'na verilen sınırsız ve koşulsuz desteğin hem sosyalistler hem de Kürt

hareketi açısından neden intihar anlamına geldiği meselesine girelim. Açık ve anlaşılır olması ve demagojiyle geçiştirilememesi için bunu da yukarıdaki gibi yine kalem kalem özetleyerek anlatacağız. (İdeal olan, bu politikanın sosyalist oluşumlar açısından yakıcı olanları ile Kürt hareketi açısından önem taşıyanlarını birbirinden ayırmak olurdu ama yazıyı daha fazla uzatmaktan kaçınmak için ortalama bir yaklaşım benimsemeye karar vermiş bulunuyoruz.)

1. Batıcı-laik burjuvazinin ana partisinin kuyruğuna takılma politikası **proletaryanın sınıf bağımsızlığına büyük darbe vurur**. Partimiz DİP daimi olarak yüzlerce, binlerce işçinin doğrudan ya da dolaylı biçimde nabzını tutma olanağına sahip bir parti. Kürt veya Alevi olmayan işçilerin belki de üçte ikisi oylarını AKP ya da MHP'ye veriyorlar. Şimdi bu insanları sempati duydukları bu partiden kopmaya çağırırken KK'na oy kullanmalarını önermek, onları başka türden bir partiyi, devrimci bir proletarya partisini inşa etmeye çağırma çabasını açıkça baltalar. Aslında bu söylediğimizin öteki sosyalist partiler için de geçerli olması gerekirdi. Ancak 20. yüzyılın sosyalist inşa deneyiminin, başta SSCB olmak üzere çökmesinden sonra sosyalist hareketin işçi sınıfına ilişkin kayıtsızlığı bu hareketlerin dikkatlerinin bambaşka konular üzerinde yoğunlaşmasına yol açıyor. Bazı istisnalar yok değil elbette, ama genel kural bu. Günlük faaliyetiniz neye odaklanmışsa ona öncelik vermeniz de olağandır. Maddi koşulların bilinci belirlemesi kuralı burada da geçerlidir.

Bu arada, bir yanlış anlamayı önlemek isteriz. İşçilerin sınıf bilincinin gelişmesine diyalektik olmayan bir tarzda bakmamak gerekir. AKP veya MHP'ye oy veren işçilerin dünyayı kavrayışında statik bir bakışa sahip olduğunu düşünmek için bir neden yoktur. Bu işçiler, işçi kolektiflerinin sendikal çalışmalarının baltalanması, grev yasağı ya da fabrika işgalleri esnasında kendilerini püskürtmeye çalışan polis ya da jandarmaya karşı genellikle en ön saflarda mücadele ederler. Burada şu ya da bu özel durumdan, istisnalardan falan söz etmiyoruz. Bu, işçi sınıfı saflarında sistematik olarak görülen bir davranış kalıbıdır. Partimize sempati duyan ya da partiye katılan işçilerin birçoğu da bu tür işçilerdir. Yani işçi CHP'li ise daha bilinçlidir, sosyalizme daha kolay gelir diye bir şey yok. Önce CHP'li olsun, sonra sıra sosyalizme gelir gibi diyalektik hareketin dışında bir beklenti de yanlışdır. Bunu ancak CHP konusunda yanlısamları olan solcular düşünebilir. Gelişme çoğunlukla sıçramalıdır.

2. Sosyalist hareket içinde birçok unsur KK'na desteğini şöyle açıklamaktadır: “KK kazanır kazanmaz biz de muhalefete geçeceğiz, işçilerin, emekçilerin, ezilenlerin haklarını savunmaya başlayacağız, esas görevimize döneceğiz.” Bunun, 20. yüzyıl boyunca Stalinist partiler tarafından savunulan eski Menşevik yaklaşım olduğu açıktır.⁶ Demokrasi söz konusu ise sosyalistler burjuvaziye (ya da bir kanadını, neden olmasın Koç'ları, Sabancı'ları) desteklemelidir. Bu bir yana, KK'na verilen desteğin anlık, tek defalık bir taktik olduğu da gerçeğe aykırıdır. CHP'ye (ve onun içinde olduğu ittifaka) 2016'dan bu yana açıkça, Gezi halk isyanından yani 2013'ten beri ise örtük olarak destek verilmiştir. Biraz şaka gibi ama Türkiye sosyalistlerinin Gezi'den çıkarttığı sonuç RTE'yi sandıkta yenilgiye uğratmak gerektiğidir. Bunu

6 Sungur Savran, “Türkiye Sosyalist Hareketinde Menşevikleşme”, *Gerçek* gazetesi, sayı 164, Mayıs 2023, <https://gercekgazetesi1.net/politika/turkiye-sosyalist-hareketinde-menseviklesme>.

Devrimci Marksizm'in bu sayısında Gezi hakkındaki yazımızda örnekleriyle anlatıyoruz. KK'nun "Adalet Yürüyüşü"nden itibaren ise bu destek tamamen stratejik bir yöneliş biçimini almıştır. Gelecekte de sosyalistlerin **tamamı olmasa bile çoğunluğu** "güçlü olalım", "birlik olalım" gerekçeleriyle CHP'nin (ve devam ediyorsa Millet İttifakı'nın) yamacından ayrılmayacaktır. Yaşayıp göreceğiz.

3. Böyle bir strateji AKP iktidarının herhangi bir aşamasında akılcı bir politika olmuş olsaydı bile, bunun çok uzun zaman önce terk edilmiş olması gerekirdi. Bu hattı benimseyen sosyalist hareketlerin kendi iddialarına göre bu stratejinin tek bir amacı vardır: RTE'yi yenilgiye uğratarak istibdad rejimine son vermek. Ne var ki, Gezi halk isyanı ile günümüz arasındaki on yıl boyunca RTE ne zaman kendini köşeye sıkışmış bulduysa CHP bir orta yol önererek, bir uzlaşma senaryosu yaratarak **RTE istibdadının ayakta kalmasına yardım etmiştir!**⁷

AKP'nin yasaları çiğneyerek yarattığı oldu bittiler karşısında CHP ve Millet İttifakı'nın içine düştüğü teslimiyetçi tutum, "sandık güvenliği" tartışmaları açısından hayati önem taşıyor. Okura 2017 anayasa referandumunda ne yaşandığını hatırlatırız. Bu sefer de belirleyici an CHP'nin seçimi burun farkıyla kazanması halinde AKP'nin hileye dayanarak seçimi kazandığını ilan etmesi halinde yaşanacaktı. Biraz siyasi bilinç sahibi her insan (hele AKP sözcülerinin ağzından dökülen tehditleri de göz önüne alırsanız) bu durumda iki taraf arasında büyük bir gerginlik doğacağını biliyordu. Millet İttifakı'nın bu konuda en ufak bir hazırlığı bile yoktu. CHP ürkek insanlar partisi haline gelmiştir. Bu kez yanında bütün haklarını dişini tırnağına takarak kazanmış olan Kürt halkının olduğunu bile fark edememiş durumdaydı! RTE kampını sadece seçim zemininde yenemezsiniz. Sokak baskısına karşı direnme kapasitenizin de olması gerekir. Bu, Millet İttifakı'nın aslında İstibdadı yenilgiye uğratmak açısından yararsız olduğunu tartışmasızca gösteriyor. Bu, sosyalist hareketin **sadece "sandık güvenliği" dar anlamıyla değil, halkın iradesini savunmak bakımından** ne hazırlık yaptığı sorusunu gündeme getiriyor.

DİP, kendisi ne Emek ve Özgürlük İttifakı'nda ne de Sosyalist Güç Birliği'nde yer almadığı halde **halkın iradesini savunmak bakımından** bütün sosyalistlerin ve Kürt hareketinin birlikte örgütlenmesi yolunda da çağrı yaptı. Artık oy tercihlerinin ortaya çıktığı bir aşamada, Aralık 2022'de yayınlanan Devrimci İşçi Partisi Merkez Komitesi imzalı ve bildirinin içeriğinin özeti şu sonuç cümlelerinde özetlenmiştir: "Halkın iradesi ancak düzen siyasetinden bağımsız olarak savunulabilir. Bugüne kadar farklı ittifaklarda bulunan güçler seçimler konusunda ortak bir tutumda buluşmasa dahi mutlaka sandık güvenliği ve halkın iradesinin gaspı tehlikesi konusunda, halkın iradesinin savunulmasında ve kardeş kavgasına karşı işçilerin birliğini halkların kardeşliğini yükseltmekte birlik olmalıdır!"⁸

Burada ne dendiğini anlamak istemeyene söyleneni şöyle anlatalım: CHP ve or-

7 Bunun çok sayıda örneğini birçok yazımızda anlattık. En yakın dönemde yazdığımız bir yazıya bakılabilir: "Lenin'in 'Sol' Komünizm'ini Nasıl Okumalı?", <https://gercekgazetesi1.net/politika/leninin-sol-komunizmini-nasil-okumali>.

8 "Düzen Siyasetinden Kopun! İstibdadı Yenmek, Halkın İradesini Savunmak, Kardeş Kavgasına Karşı Çıkmak İçin Birleşelim!", https://gercekgazetesi1.net/dip-bildirileri/dip-bildirisi-duzen-siyasetinden-kopun-istibdadi-yenmek-halkin-iradesini-savunmak-kardes_kavgasina.

takları sadece sandık güvenliğine sahip çıkmakta⁹ yetersiz değildir. Daha da önemlisi, AKP gençliği seçim gecesi sokaklarda terör estirirse buna cevap vermekten, yani halkın iradesini savunmaktan âcizdir. DİP halkın kullandığı oyun gittiği yeri onaylamasa bile yine de halkın iradesinin geçerli olması için mücadele etmeye hazırır. Biz seçime giren tek bir örgütün bu konuyu tartıştığını görmedik, duymadık!¹⁰ DİP'in bu çağrısına da cevap verilmedi. Mesele o değil. Koskoca sosyalist hareketin, Deniz'lerin, Mahir'lerin, İbo'ların izleyicileri olduklarını iddia eden siyasi akımların da içinde olduğu bir sosyalist hareketin ezici çoğunluğu bu meseleyi ya düşünmüyor ya da düşündüğü halde parmağını kıpırdatmıyor. İki olasılığın her ikisi de birbirinden daha acı!

Devrimci İşçi Partisi'nin kabul görmeyen önerisi

Bütün bunlar DİP'in seçimlere sırt çevirdiğini göstermez. Seçimler sınıf mücadelesinin ve sosyalizm kavgasının kendine özgü boyutları olan bir merhalesidir. DİP seçimleri küçümsemez. Sadece mücadelenin esas aracı olmadığını vurgular. DİP 2023 seçimlerini görmezlikten gelmek bir yana, tam tersine, işin sonunda nereye varacağını öngördüğü için çok erkenden, Temmuz 2022'de, daha hiçbir parti nasıl oy kullanacağını açıklamadan önce, sosyalist hareketin tamamına yönelik olarak kendi önerisini yapmıştır.¹¹

Yalın bir öneriydi bu: Hep birlikte bir Bağımsız Sosyalist Odak kurulması teklif ediliyor, yeni rejimde anlam taşıyan tek iktidar odağı cumhurbaşkanlığı olduğundan bu odağın cumhurbaşkanı seçimine ortak aday ile girmesi öneriliyordu. İşçi sınıfının taleplerini, istibdada karşı hürriyet mücadelesini ve emperyalizm ve savaşa karşı bir tutumu merkezine alan, üzerinde ortaklaşılabilir bir programın bu seçimin zemini olması öngörülüyordu.

Öneri, aynı zamanda seçim ikinci tura kalırsa ne yapılacağına ilişkin bir öneri de içeriyordu. Sosyalist adayın bunca yıllık zaafardan sonra ikinci tura geçmesi olasılığı çok zayıf olduğu için gündeme gelecek soru muhtemelen burjuva adaylardan birine oy kullanılıp kullanılmayacağı idi. DİP bu durumda hiçbir burjuva adaya oy kullanmayacağını açıklıyor ama herkesin kendi tutumunu açıklaması temelinde yürümenin en doğrusu olacağı da vurguluyordu.

Bu taktikten üçlü bir kazanım elde edilebilirdi: İlkin, sosyalist sol *halkın karşıısına birleşik olarak çıkacağı için* bir ilgi odağı haline gelecek ve muhtemelen 12

9 Bu konuda seçim sonrasında açık itiraf gelmiştir. Önce CHP milletvekili ve Parti Meclisi üyesi Gökhan Günaydın "sandığa egemen olmadık" dedi. Ardından 14 Mayıs'taki ilk turda partide bu konuda esas sorumlu konumda olan ama seçimden sonra ayrılmak zorunda kalan Onursal Adıgüzel en yetkili ağız olarak bunu kabullenmiştir. Bkz. Barış Pehlivan, "Yalan Söylemişler", *Cumhuriyet*, 2 Haziran 2023, s. 4.

10 Kimse elmalarla armutları birbirine karıştırıp TİP'in ilk turda birtakım sandıklarda hile ihtimalinin yüksek olduğunu ortaya çıkaran çalışmasını hatırlatmaya kalkışmasın. Bu, sandık güvenliği çalışması. Kendi içinde elbette değerli. Biz bir sonraki aşamadan söz ediyoruz. Yani halkın iradesinin zorbaca gasp edilmesini engelleyecek pratik çalışmadan.

11 Merkez Komitesi'nin bu bildirisi "Emekçi Halkın Yakıcı Sorunları Sosyalist Çözümleri Dayatıyor! Düzen Siyasetinin Çözumsuzlüğü Bağımsız Bir Sosyalist Odağı Zorunlu Kılıyor!" başlığını taşıyordu. <https://gercekgazetesil.net/dip-bildirileri/emekci-halkin-yakici-sorunlari-sosyalist-cozumleri-dayatiyor-duzen-siyasetinin>.

Eylül'den bu yana en başarılı seçim performansını gösterecekti. İkincisi, bu politika sınıf sorunlarını propagandada merkeze alarak ve kendi adayını halkın tercihine sunarak **sınıf bağımsızlığı kavrayışını öne çıkaracak**, böylece gelecekte sosyalist partilerin işçi sınıfı içinde çalışma yapmasının koşullarını güçlendirecekti. Nihayet, seçimleri RTE ve Cumhuriyet İttifakı kazandığı takdirde, farklı sosyalist partiler arasında işbirliğinin gelişmesi **geleceğin zorlu savaşlarına hazırlanmak** bakımından büyük avantaj olacaktı.

Ne var ki, her iki odakta da CHP destekçiliğinde en uçta tutum alan birer parti vardı. Emek ve Özgürlük İttifakı içinde TİP, Sosyalist Güç Birliği içinde Sol Parti daha baştan mutlaka Millet İttifakı adayına oy verilmesinde kararlıydı. Diğer partiler, bazıları belki çok gönüllü olmadıkları halde bu yaklaşıma onay verince bu tutum yaygınlaştı. HDP ise diğerlerinden farklı davranacaktı. En azından CHP karşısında bir pazarlık kozuna sahip olmak amacıyla bile olsa kendi adaylarını çıkarıp çıkarmayacakları meselesinin koşullara bağlı olduğunu açıkladılar ve Millet İttifakı adayının kim olacağını beklemeye koyuldular. Mesela Mansur Yavaş'ın İyi Parti açısından makbul bir aday olarak öne sürüldüğünü herkes biliyordu. Ne var ki, Yavaş, yukarıda belirttiğimiz gibi "ülkücü" olduğunu açıklamıştı. Bu durumda HDP'nin Millet İttifakı'na oy vermesi mümkün olmayacaktı. Bu tutumun (Ekmeleddin benzeri bir aday dışında) "kim aday olursa olsun" Millet İttifakı adayına oy vereceğini açıklayan TİP'in tavrından çok farklı olduğu açıkça görülüyor. Sonunda, HDP'nin de bilinen nedenlerden çatısı altında yer aldığı Yeşil Sol Parti, tutumunu Kılıçdaroğlu'nun adaylığı kesinleştikten sonra seçime bir aydan az zaman kala açıkladı. Kaldı ki, şimdi Selahattin Demirtaş'ın *Artı Gerçek* röportajından öğreniyoruz ki¹² HDP içinde bir de adayın kim olacağı üzerinde bir tartışma da yürümüş.

Şimdi artık sonuçları bildiğimize göre iki ayrı politikanın sonuçlarını karşılaştıran bir bilanço çıkarmak yararlı olacaktır. Sosyalist sol cumhurbaşkanı seçimi için benimsenmiş olan politikadan hiç ama hiçbir şey kazanmamıştır. Kimileri bazı sosyalist partilerin seçimlerden güçlenmiş olarak çıkmış olduğunu söyleyerek itiraz edebilir. Biz sadece cumhurbaşkanı seçimlerinden bir kazanç var mı onu konuşuyoruz. Bu seçimin hiçbir yararı olmamıştır. Sosyalist sol, hatta Kürt hareketi pasif, tâbi aktörler konumuna düşmüştür. Bunun açık kanıtı iki tur arasında olan bitendir. Birinci turun hemen ertesinde hem HDP hem de bazı sosyalist partiler ikinci turda da Millet İttifakı'na destek vereceklerini açıkladılar. Ama ne gördük? KK iki faşistle, Ümit Özdağ ve Sinan Oğan'la pazarlığa oturdu, sonunda da Özdağ ile o sığınmacı/göçmen düşmanı, Kürt sorununda müzakereye dayanan bir çözümü dışlayan, kayyım sistemine güya "istibdad karşıtı" bir cephe açısından da meşruiyet sağlayan o yüz kızartıcı protokolü imzaladı. Öyle anlaşılıyor ki, HDP ile bu mesele kapalı kapılar arkasında yapılan bir toplantıda bile görüşülmemişti. Zira HDP protokol imzalanınca bir basın toplantısıyla rahatsızlığını dile getirdi, kararını ertesi gün açıklayacağını ifade etti. Belli ki CHP'den bir açıklama bekleniyordu. KK'nun yüzde on oyu olan bir destekçisine bile böyle saygısızca davranabilmesine kimin hangi davranışının cesaret verdiğini herkesin kendisine sorması gerekir!

12 İrfan Aktan'ın *Artı Gerçek* için yaptığı röportaj, 1 Haziran 2023, <https://artigercek.com/makale/selahattin-demirtas-ben-hdpliyim-ve-oyle-de-kalmaya-devam-edecegim-252314>.

Bunu, bir Bağımsız Sosyalist Odak kurulup ortak bir aday gösterilebilseydi, bu adayın iki tur arasında sosyalistler için ne tür olanaklara kapı açabileceği ile karşılaştırın. Özdağ CHP ile pazarlık ederken arkasında sadece yüzde 2,2'lik bir seçmen kitlesi vardı. Bu yüzde 2,2'nin ilk defa halk karşısına çıkmış bir parti ve liderinin ikinci tur konusunda sözünü ne kadar dinleyeceği de kuşkuluydu. Bizce sosyalistlerin ortak adayı büyük işçi emekçi kitlelerinin sorunlarını ısrarlı biçimde gündeme getirdiğinde bu enflasyon ve yoksullaşma döneminde yüzde 2,2'den de fazla oyu rahatlıkla alırdı. Üstelik ne oy olduysa seçmenin o oyun ardında duracağını herkes biliyor olurdu. 21. yüzyıl Türkiye'sinde insanlar öyle rastgele bir sosyalist adaya oy kullanmaz. Ayrıca, bu durumun iki tur arasında bütün halkın sosyalist adaya nasıl kulak vermesine yol açacağını hayal edin. Başka hiçbir sonuç elde edilemese bile, sosyalistler böylece ilk turda olacağı gibi sadece gönlü solda olan bir seçmen kesiminin değil **bütün toplumun** dikkatini üzerlerine, programlarına çekmiş olacaktı. Böylece, uzun yıllar sonra ilk kez burjuva düzeninin halkın gözünde teşhiri için büyük bir fırsat doğacaktı. Bunun seçimden sonra sosyalistlerin işçi sınıfı ve emekçiler arasında örgütlenmesine nasıl hizmet edeceğini görmemek mümkün mü?

İşte size iki taktik arasındaki fark.

Bütün bu gelişmelerden sonra DİP'in seçim politikasını da özetleyelim. DİP her iki turda da burjuva adaylardan hiçbirine oy verilmemesi için aktif politika yürüttü. Bu mesele, küçük burjuvaziyi kerteriz olarak alan sosyalist partilerin çoğunun tam anlamıyla **kör noktasıdır**. Bunu duyan kafası dağılmış sosyalist bize diyor ki, "böylece KK'nun oylarının azalmasına yol açıyor, AKP'ye yardım etmiş oluyor-sunuz." Bunu nereden biliyorlar? Bizim hitap ettiğimiz kitlenin, bizim o "kötücül tutumumuz"un etkisi olmasa mutlaka KK'na oy vereceğini niçin varsayıyorlar? Çünkü bizim de kendileri gibi sadece modern küçük burjuvaziye, eğitilmiş yarı-proletaryaya, kamu çalışanlarına, öğrenci gençliğe, emekli solculara, feministlere hitap ettiğimizi sanıyorlar. Hayır, DİP AKP'ye ve MHP'ye oy veren birçok işçiye, emekçiye ve onların muhafazakâr ailelerine günbegün hitap ediyor, doğrudan veya dolaylı yollardan. Dolayısıyla, bu işçilere **hiçbir** burjuva cumhurbaşkanı adayına oy vermeyin demek, bunu işçi emekçinin RTE'ye neden oy vermemesi gerektiği konusunda gerekçelerle destekleyerek güçlendirmek aynı zamanda RTE oyunu da azaltıyor. Keşke diğer sosyalistler de RTE oylarını azaltacak bir çalışmadan gelse-lerdi bu seçimlere!

Meclis seçimlerinde ise DİP sınıf dayanışması temelinde, sosyalistler arasında Türkiye Komünist Hareketi'ne oy verilmesini tercih etti, bu yönde çağrı yaptı. Bunun nedenleri berraktır: Birincisi, DİP ile TKH 2022 Şubat ayında Ukrayna savaşı başladığından bu yana açık bir NATO ve emperyalizm karşıtlığı zemininde bu konuda birlikte faaliyet yürütmektedir. İkincisi, TKH seçime giren sosyalist partiler arasında bağımsız sesi olan ve KK'na açıkça karşı çıkmamakla birlikte oy çağrısı da yapmayan tek parti olmuştur.

Erdoğan neden yeniden kazandı?

Bütün yazılarımızda vurguluyoruz: RTE ve Cumhuriyet bir “zafer” kazanmadı! Sadece seçimleri (burun farkıyla) önde bitirdi, seçimi kazandı, galip geldi. Buna bir “zafer” adını takmak yağcılıktan başka bir şey değildir.

Ama kazandı. Devlet olanaklarının yüzüstü kullanılmasından şaibeli sandıklara, Türk vatandaşlığına yeni geçmiş kişilerin oylarından şiddet tehditlerine birçok neden buna katkıda bulunmuş olabilir. Kurulan yeni ittifaklar RTE'nin oy oranını az ya da çok yükseltmiş olabilir. Ama içinden geçmekte olduğumuz türden bir ekonomik sarsıntı ve yoksullaşma döneminde RTE yine de kitlelerin çok önemli bir kesimi üzerinde nüfuzunu korumasaydı bu mümkün olamazdı. Bu nüfuz neden korunabilmiştir?

Bunu “sosyoloji” temelinde açıklamak gerektiğini söyleyenler, bunun nedenlerini hâlâ anlayabilmiş değiller. Üstelik sadece RTE iktidarları dönemi için değil, daha öncesinde Erbakan'ın ilk sınırlı gelişme evrelerinden sonra 1994'ten itibaren gösterdiği patlamalı yükseliş dönemi için de anlayamadılar. İslamcılığın Türkiye'de sadece son 20 yılda değil, son yarım yüzyılda tutarlı, istikrarlı, neredeyse ezici bir güçle yükselmiş olduğuna yıllar önce işaret ettik.¹³ Oysa, RTE'nin en fazlasından ikincil bir rol oynadığı aşamalar Batıcı-laik aydın takımınca görmezlikten geliniyor. RTE, 2000'li yılların başından itibaren, zaten var olan bu yükselişin içinden halkın “işte bizden biri” diyebilecek kadar kendine yakın bulduğu bir önder olarak büyüdü. Bu ikisi bir araya geldi ve bugünkü durum doğdu.

RTE, sağlığı elverdiği ölçüde ve sınıf mücadeleleri, ekonomik sarsıntılar, uluslararası çalkantılar bir kopuş veya erken seçim yaratmadıkça, en az çeyrek yüzyıl Türkiye'nin başında kalmış olacak. Başbakanlığı 2003'te devraldığı hesaba katılırsa 2003-2028 arası 25 yıl RTE dönemi olacak. Cumhuriyet Türkiye'sini en uzun süre yönetmiş olan Mustafa Kemal Atatürk'ün yönetiminin bile (23 Nisan 1920'den, Kurucu Meclis'ten, yani Büyük Millet Meclisi'nin kuruluşundan başlatsak dahi) en fazla 18 yıl sürmüş olduğunu hatırlayacak olursak olağanüstü bir durumla karşı karşıya olduğumuz açıktır.

İslamcılığın bu parlak yükselişinin temelinde ikinci Türkiye devriminin (1918-1923 Millî Mücadele dönemi) sınıf karakteri ve Türkiye burjuvazisinin bu *kitlesiz* devrimini Batı emperyalizmine kölece tâbi olmaya, onu taklit etmeye dayanan bir kapitalistleşme süreci ile taçlandırması vardır. Bunu da yıllar önce *Devrimci Marksizm* sayfalarında yayınlanmış bir başka yazımızda açıklamıştık.¹⁴

Çıplak biçimde ifade edelim: Türkiye'nin Batıcı-laik aydın topluluğu, Anadolu halkının “sosyolojisi” ile uğraşacağına önce kendi sosyolojisini anlasa iyi eder. Yoksa Türkiye böyle giderse bir süre sonra Asrika olarak anılacak bir ülkeye dönüşebilir!

Erdoğan siyasi olarak zayıflamış olabilir. Ayrıca sağlığı da gittikçe kötüleşiyor olabilir. Ama yaşadığımız seçimler göstermiştir ki Türkiye, İslamcılığın gücünün

13 Sungur Savran, “İslamcılık, AKP, Burjuvazinin İç Savaşı”, Neşecan Balkan vd. (haz.), *Neoliberalizm, İslamcı Sermayenin Yükselişi ve AKP*, İstanbul: Yordam Kitap, 2013.

14 “Sungur Savran, “Faşizm mi, Rabiizm mi?” *Devrimci Marksizm*, sayı 27, Yaz 2016.

ülkenin yaşamına damgasını vurmakta olduğu bu gelişme evresini henüz geride bırakmaktan uzaktır. Bu döneme son vermek ancak komünist/sosyalist hareketin Türkiye politikasına bağımsız bir biçimde girmesiyle ve işçi sınıfının dilini konuşmaya başlamasıyla mümkündür. İşçi sınıfı ve Türkiye'nin emekçi, yoksul halk kitleleri Erdoğan'ın kişiliğinden, tarzından, fikirlerinden neredeyse büyülenmiş durumdadır. Ama bu sadece bir insan ile kurulmuş bir ilişki değildir. Bu, Türkiye'nin son 100 yılının tarihi ile kurulmuş bir ilişkidir. Erdoğan dönemini ve onun mirasını yiyecek olan kadroların gelecekteki muhtemel hâkimiyetini sona erdirmenin yolu, işçi sınıfını, emekçileri, ezilenleri bu liderden ve bu akımdan kurtarmaktan geçiyor. Bunu sadece proleter devrimcileri yapabilir. Başarabilmeleri için tam da Erdoğan yanlısı kitlelerin *nefret ettiği* tarihsel geleneğin sözcülerinin kuyruğuna yapışmaları değil, sınıf bağımsızlığının yolunu tutmaları gerekiyor.

Cumhuriyetin 100. yılında yapılan bu seçimlerde cisimleşmiş olan bütün bu ilişkileri geçmişle, cumhuriyet Türkiye'sinin doğum anıyla ilişkilendirmek gerektiği konusundaki bu iddiamızı burada uzun uzun anlatmak mümkün değil; bunu 2023 yılı içinde yayınlanacak olan *Türkiye'de Sınıf Mücadeleleri*'nin 2. cildinde ayrıntısıyla ortaya koyacağız.